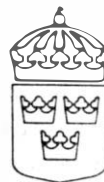

Motion till riksdagen

1988/89:Sf547

av Sten Svensson m.fl. (m)
Flykting- och invandrarpolitiken

Mot.
1988/89
Sf547

Innehållsförteckning

Svensk flyktingpolitik i dag	2
Sverige – en del av världen	2
Vem är politisk flykting?	3
Ökning av flyktingkvoten	3
Asylsökandes dokumentlöshet	3
Kortare väntetider	4
Längre tids stöd till kommunerna	5
Flyktingen – en resurs i arbetslivet	5
Minska krånglet	7
Temporärt arbetstillstånd	7
Invandrarkvinnorna	8
Flyktingbarnen	8
Familjepolitik för valfrihet	9
Handikappade flyktingar och invandrare	9
Tillvaratagande av organisationers engagemang	9
Stöd och hjälp till torterade flyktingar	9
Nej till särbehandling	10
Sverige – en fristad	10
Övrigt	11
Hemställan	11

Den svenska flyktingpolitiken, vars huvudlinjer formulerades senast 1984, kännetecknas av en generositet, samarbete mellan stat och kommun samt strävan efter så korta väntetider som möjligt.

En öppen diskussion, ett ökat engagemang i flyktingfrågorna samt bidrag från enskilda och humanitära organisationer utöver det allmännas insatser ger förutsättningar för ett effektivt flyktingarbete.

Opinionsundersökningar, som utförts med några års mellanrum, visar att medborgarna i vårt land fått en successivt ökad förståelse för flyktingarnas utsatta situation och därmed en övervägande positiv inställning till flyktingar och invandrare. Samtidigt måste emellertid uppmärksammas att främlingsfientliga grupper försöker överrösta den allmänna opinionen. Det är viktigt att på alla sätt motverka främlingsfientlighet och rasistiska tendenser. De politiska partierna har här ett stort ansvar.

Sverige – en del av världen

Oerhört många människor i vår värld lever under förtryck, förföljelse och krigsförhållanden. Enligt FN:s beräkningar finns det ca 15 miljoner flyktingar i världen. Men få av dem är interkontinentala flyktingar.

Den viktigaste uppgiften för svensk flyktingpolitik är att genom internationella organ främja mänskliga rättigheter och bistå flyktingar i de länder där dessa befinner sig, oftast i närheten av hemländerna. Sverige bör därför fortsätta att stödja FN:s och de frivilliga humanitära organisationernas flyktingarbete. Sverige bör också aktivt verka för ett bättre samarbete med övriga europeiska länder och i samråd med FN:s flyktingkommissarie söka nå en enhetlig tillämpning av Genèvekonventionen om flyktingars rätt.

Den flyktingkvot, som fastställs tillsammans med flyktingkommissarien måste vara flexibel och anpassas efter förhållandena i länder som för krig eller utövar förtryck.

Flyktinginvandringen till vårt land bestäms, förutom av utlänningslagstiftningen, av faktorer utanför vår kontroll: situationen i ursprungsländerna, andra länders politik och krigföring etc. Vi har – som världen ser ut idag – att räkna med ett flyktingtryck av minst samma omfattning som de senaste åren.

Under 1987 uppgick antalet asylsökande till ca 18 000 och under 1988 till ca 19 000. Dessa siffror skall jämföras med det normala genomsnittet för åttitalets första år, 3 000–4 000.

Anhöriginvandringen tillkommer. Den är nästan av samma omfattning som flyktinginvandringen. 1987 fick således totalt (inklusive direkt flyktinginvandring) 28 650 utomnordiska vuxna och barn tillstånd att stanna i Sverige (Källa: Invandrarverkets registerdata).

Sverige har blivit ett mångfacetterat samhälle med människor av olika hudfärg, språk, ras, religioner och kulturer. Detta kan temporärt skapa vissa problem, men måste ses som något positivt. Vårt samhälle kan genom invandrarna tillföras nya värden, som vi i dag saknar eller distanserat oss ifrån. Det kan t.ex. gälla frihetslängtan, entreprenöranda, kulturskapande och en stark känsla för den egna familjen.

Vem är politisk flykting?

Rätten till asyl i Sverige regleras i 3 t.o.m. 6 §§ i UtL (utlänningslagen). 3 § avser flyktingar enligt definitionen i FN-konventionen. 4 § reglerar upphörande av flyktingskapet (ändrade förhållanden i hemländer etc.). 5 § gäller krigsvägrare, 6 § avser s.k. B-flyktingar. Med detta avses en utlänning, som inte är flykting enligt FN-konventionen, men som ändå på grund av de politiska förhållandena inte vill återvända till sitt land och som kan åberopa tungt vägande omständigheter till stöd för detta. För 3, 5 och 6 §§ gäller att synnerliga skäl skall till för att vägra flyktingen en fristad i Sverige.

Uppehållstillstånd kan enligt 31 § utlänningsförordningen ges en utlänning bl.a. utlänningsens villkor (3, 5 och 6 §§) är uppfyllda, och om andra humanitära skäl föreligger, om utläningen har familjeanknytning till en person som är bosatt här eller annars har särskild anknytning till Sverige. Om arbetstillstånd föreligger eller utläningen skall bedriva studier tillämpas också 31 § i nämnda förordning.

6 § UtL har många gånger varit föremål för diskussion. Invandrarpolitiska kommittén behandlade i sitt betänkande SOU:29 frågan om huruvida 6 § skulle slopas och hur flyktingbegreppet enligt FN-konventionen, d.v.s. 3 § skulle tillämpas. Flertalet remissinstanser förordade att 6 § skulle bibehållas, men det påtalades från en del håll att ett bibehållande av 6 § de facto kom att innebära ett starkare skydd för flyktingar enligt denna paragraf än enligt konventionsparagrafen. Då ingen motsvarighet till denna paragraf fanns (och inte heller nu finns) i andra länder skulle det bli svårare att utvisa eller avvisa s.k. B-flyktingar, ett förhållande som starkt kan ifrågasättas.

Moderata samlingspartiet har ett flertal gånger framfört uppfattningen att 6 § bör slopas och enbart förordat tillämpning av 3 § med en generös tolkning liksom av utlänningsförordningen paragraf om humanitära skäl. Vi vidhåller denna uppfattning.

Ökning av flyktingkvoten

Som påtalats ovan finns ett stort antal flyktingar, de flesta av dem i tredje världen – i Asien, Afrika och Latinamerika.

Den s.k. flyktingkvoten, som inte omfattar spontanflyktingar utan sådana som uttas i samråd med FN:s flyktingkommissarie från olika flyktingläger, främst från Asien och Latinamerika, har sedan 1976 varit 1 250 personer. För budgetåret 1988/89 beräknas en flyktingkvot av samma omfattning.

Många av flyktingarna i lägren har befunnit sig där i många år och deras situation är oerhört bekymmersam. Även om Sverige tar emot många spontanflyktingar bör flyktingkvoten ökas.

Asylsökandes dokumentlöshet

En fråga som varit föremål för livlig diskussion har varit att asylsökande i upp till 60–70 procent kastat varje form av identitetshandlingar eller resedokument. Frågan har flera gånger diskuterats i riksdagens frågestunder och interpellationsdebatter samt uppmärksammats i moderata motioner.

Riksdagens revisorer uppmärksammade frågan i förslag till riksdagen

1986/87. I betänkandet "Översyn av utlänningslagen" sägs att förekomsten av asylsökande utan identitets- och resehandlingar i hög grad är ett internationellt problem. UNHCR (FN:s flyktingkommissarie) har vid flera tillfällen uttryckt stark oro över att identitets- och resehandlingar i allt större utsträckning förstörs och i olika sammanhang ställt sig bakom uppfattningen att avsiktligt förstörande av sådana handlingar kan försvaga en asylsökandes ställning.

Vi har förståelse för att flyktingar kan ha stora svårigheter att få pass eller andra identitetshandlingar. Detta ligger i flyktingkapets natur. Att sätta i system att kasta varje form av identitetshandling eller resedokument kan dock inte accepteras.

I en interpellationsdebatt nyligen uttalade statsrådet Georg Andersson:

Att en asylsökande undanhåller identitets- och resehandlingar utgör ett försök till missbruk av asylrätten. Detta måste enligt min mening motverkas. I det förslag till ny utlänningslag som nyligen remitterats till lagrådet föreslås åtgärder av olika slag som har detta syfte

En proposition med förslag till ny utlänningslag är att förvänta våren 1989, men vi vill redan nu uttala att sådana krav bör ställas att asylsökandes identitet säkrare kan bestämmas.

I detta sammanhang bör dock påpekas att frågan har en längre räckvidd än som först kommer till synes. Tillämpningen av begreppet "första asylland" har i vissa fall ställt flyktingar i ohållbara situationer. Det nu berörda problemet kan endast lösas genom internationella överenskommelser och gemensamma regler.

Kortare väntetider

Det stora antalet asylsökande har gjort att väntetiderna för beslut blivit mycket långa. Inte sällan tar det mer än sex månader från det ansökan görs hos polisen till dess invandrarverket fattar beslut. Om beslutet överklagas blir väntetiden från det ansökan görs hos polisen till dess regeringen meddelar sitt beslut ofta ett år eller mera.

För att förkorta väntetiderna beslutade riksdagen våren 1988 om en ny organisation av invandrarverket med en decentraliserad och effektiviserad handläggning vid regionala utredningsslussar. Också vissa andra åtgärder har vidtagits för att minska väntetiderna. En kommande proposition skall bl. a. ta upp frågan om resurser för invandrarverkets omdaning. Vi vill emellertid redan nu framhålla att det av humanitära skäl är mycket viktigt att väntetiderna förkortas avsevärt. Handläggningsrutinerna måste förenklas.

Ett stort problem är att ca 3 000 personer, som redan har uppehållstillstånd, tvingas bo kvar i flyktingförläggningar därför att kommunerna ej anser sig kunna ta emot flyktingarna, bl. a. på grund av brist på bostäder. Enligt invandrarverkets chef finns ett behov av 8 000–10 000 kommunplatser utöver de 16 000, som det redan finns avtal om.

Enligt vår uppfattning, som vi delar med bl. a. invandrarverkets generaldirektör, bör kommunerna kortsiktigt sänka ambitionsnivån i fråga om standard vad gäller bostäder till flyktingar och anordna genomgångsbostäder i småhus, paviljonger, ombyggda skolor och institutioner tills man kan möta

behovet genom det vanliga bostadsbyggandet. Det måste vara långt bättre att flyktingarna kommer ut i kommunerna än att tvingas vara kvar på förläggningarna. Vi konstaterar att invandrarverket fått vidgade möjligheter att försöksvis ge kommunerna viss ersättning för kostnaden för genomgångsbo-städer för flyktingar med uppehållstillstånd.

Mot. 1988/89
Sf547

Längre tids stöd till kommunerna

Kommunerna får i dag ersättning från staten mottagningsåret och ytterligare i tre års tid. När det gäller handikappade och sjuka samt flyktingar över 60 år kan bidrag lämnas under längre tid. Vid en jämförelse med våra närmaste nordiska grannar finner man att Danmark utger statlig ersättning generellt i sex år och Norge i fem år.

Erfarenheterna har tyvärr visat, att många invandrare haft svårt att få arbete trots bristen på arbetskraft. Kommunen har det ekonomiska ansvaret enligt socialtjänstlagen. När flyktingbidraget från staten upphör får kommunerna väsentligt ökade socialbidragskostnader. Detta faktum tillsammans med bostadsbristen gör att många kommuner är tveksamma till att ta emot fler flyktingar. Ändå är det alldeles nödvändigt med ett ökat kommunalt flyktingmottagande i hela landet, om flyktingarna inte ska tvingas leva kvar i förläggningarna. Vi har alla ett stort ansvar i denna fråga.

En längre tids statligt ekonomiskt ansvar för flyktingmottagandet än tre år efter mottagningsåret, bör övervägas. En förutsättning för upphörande av det statliga stödet kunde vara att flyktingen fått ett arbete, som vederbörande kan försörja sig på. Det statliga stödet skall i princip följa flyktingen.

Av budgetpropositionen framgår att det inom regeringskansliet pågår en översyn av gällande bestämmelser för ersättning till kommunerna och att regeringen ämnar återkomma med eventuella förslag till ändringar. Vi vill i anledning härav redan nu uttala att kommunerna bör ha större frihet att använda de bidrag som utgår, t.ex. till utbildning varvad med beredskapsarbete eller liknande mot någon form av "flyktinglön".

Flyktingen – en resurs i arbetslivet

Från moderata samlingspartiets sida har vi sedan länge framhållit att invandrarna är en resurs. Detta gäller inte minst i arbetslivet. Det råder i dag brist på arbetskraft, särskilt inom vissa sektorer, t.ex. verkstadsindustrin och vårdområdet. Det kommer länge att vara på det här viset, eftersom antalet 15–24-åringar minskar med ca 200 000 personer fram till sekelskiftet.

Det bör vara ett självklart intresse från arbetsgivarnas sida att anställa invandrare och flyktingar med uppehållstillstånd. Flyktingar och invandrare har emellertid visat sig ha en arbetsmarknadsmässigt svag ställning och därför är det nödvändigt att det allmänna genom lämpliga åtgärder underlättar för dem att få fäste på arbetsmarknaden.

Många flyktingar/invandrare har en god yrkesutbildning och många är högskoleutbildade. Den överväldigande majoriteten vill komma ur den påtvingade passivitet som vistelsen i förläggningen innebär. Det är också viktigt att till flyktingarna redan under förläggningstvisten förmedla uppfattningen att de måste vara beredda att snabbt lära sig svenska och ta de

arbeten som finns. När det gäller undervisningen i SFI (svenska för invandrare) delar vi den mening, som framförts av invandrarverkets generaldirektör, att svenskundervisningen bör förbättras genom intensivare kurser, som är arbetslivsrelaterade på ett helt annat sätt än i dag.

Vi noterar att grund-SFI-undervisning bedrivs på förläggningarna fr.o.m. den 1 juli 1988 och att statsbidragsformerna reviderats. Detta är positiva åtgärder, som dock kräver fortlöpande utvärdering. Enligt budgetpropositionen har skolöverstyrelsen inlett en sådan. Vi anser att även grundvuxberättigade elever bör få sådan utbildning.

Särskilt under det senaste året har en del värdefulla insatser gjorts för att tillvarata flyktingars arbetskapacitet, bl.a. genom särskilt rekryteringsstöd och aktiva arbetsförmedlingsåtgärder. Ytterligare sådana åtgärder till en samlad utgift om 83 miljoner kronor föreslås i budgetpropositionen, vilka vi tillstyrker.

Vi vill särskilt framhålla vikten av fortsatta initiativ liknande dem som invandrarverket tog tillsammans med landstinget i Östergötland under fjolåret: vid en enkät i flyktingföreläggningarna upptäckte invandrarverket att det fanns ett sextiotal flyktingar med medicinsk utbildning på högskolenivå, såsom läkare, sjuksköterskor, tandläkare och sjukgymnaster. Efter granskning av socialstyrelsen gällande möjligheten att erhålla svensk legitimation får nu ett trettiotal av dessa yrkespraktik och svenskundervisning för att efter fortsatt utbildning genomgå prov för legitimation.

UHÄ har i uppdrag att finna vägar för ett bättre tillvaratagande av utländska utbildningar. Detta har pågått sedan 1970-talet. Verksamheten bör intensifieras. Inte minst med tanke på det europeiska integrationsarbetet samt flyktingtillströmningen till Sverige är det angeläget att rutiner snarast utarbetas för att utländska examinas innehåll och kompetens snabbt kan utvärderas och tillvaratas.

Med tanke på vårdsituationen i Sverige ifrågasätter vi om man inte kunde komma i åtnjutande av dessa utbildade människors kunskaper även utan krav på legitimation. De har ju ändå ett vårdkunnande, som skulle kunna komma till nytta om de fick arbeta som vårdbiträden eller undersköterskor.

Efter en tids verksamhet i vården – vilket ändå borde vara att föredra framför arbetslöshet – skulle de med förvärvad praktik och förvärvade kunskaper i svenska kunna genomgå kompletteringskurser och vidareutbildning för att eventuellt senare kunna erhålla legitimation och särskild yrkesbehörighet.

Vad som sagts rörande vårdutbildningarna bör kunna gälla även andra yrkesområden, t.ex. teknikområdet. Det viktiga är att varje flyktings yrkeserfarenhet och utbildning tas tillvara på bästa sätt.

Många flyktingar kommer från länder med en stark hantverks- och företagartad tradition. Många har också visat stora intresse av att driva egen verksamhet här i Sverige, t.ex. inom restaurangbranschen och i olika hantverksyrken. Det är mycket värdefullt för Sverige att gamla hantverk på detta sätt kan få en renässans och att nya företag kan växa fram. Men svensk lagstiftning och svensk skattepolitik kan knappast anses småföretagsvänliga och det är inte heller lätt att som invandrare sätta sig in i all byråkrati, som omgärdar driften av egna företag.

Frånsett nödvändigheten av en ny skattepolitik är det viktigt att de invandrare, som önskar bedriva egen verksamhet, får erforderlig information om svenska förhållanden. Kommunernas invandrarbyråer/enheter bör hjälpa vederbörande att få kontakt med lämplig instans, som kan ge nödvändig information. Sådana informationskanaler kan vara småföretag, företagsorganisationer eller invandrare som redan startat företag.

Minska krånglet

Arbetsgivare som anställer en utlänning som fyllt 16 år är enligt 62 § utlänningsförordningen skyldig att göra skriftlig anmälan härom till polismyndighet när den utländske medborgaren tillträder och slutar anställningen. Det gäller även för medborgare i annat nordiskt land. Underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten kan enligt 96 § utlänningslagen medföra böter eller, när omständigheterna är försvårande, fängelse i högst 6 månader.

Denna anmälningsskyldighet fungerar inte. I synnerhet när det gäller nordiska medborgare – och generellt i fråga om utlänningsar – torde en mycket stor andel av landets arbetsgivare antingen inte känna till bestämmelsen eller inte påminna sig den i aktuella situationer.

Invandrapolitiska kommittén (IPOK) uttalade i sitt tidigare åberopade delbetänkande "Invandringspolitiken", SOU 1983:29 (sid. 178) att "den sammanlagda nyttan av arbetsgivaranmälningarna i dag inte är så stor i förhållande till resursinsatsen att verksamheten bör upprustas och behållas". Kommitténs *enhålliga* förslag var sålunda att systemet med arbetsgivaranmälningar "snarast" skulle slopas. Värdet av upplysningsskyldigheten ansågs inte ens svara mot det offentliga kostnader för systemets administration.

Det finns stora nackdelar utöver dem som IPOK anförde. En sådan är den extra arbetsbelastning det innebär för företagen. En annan och viktigare är att det för alla parter innebär ytterligare ett onödigt regelverk att hålla reda på. Det är också sannolikt att blotta vetskapen om att det finns någon form av bestämmelser om anmälningsskyldighet menligt kan påverka benägenheten att, i vart fall när det gäller korttidsanställningar, anställa invandrare.

Dessutom rimmar det illa med den gemensamma nordiska arbetsmarknaden att ha regler om att arbetsgivare skall anmäla till polisen när medborgare från annat nordiskt land börjar eller slutar anställning.

Det har nu gått snart sex år sedan invandrapolitiska kommittén uttalade sig för avskaffandet av arbetsgivaranmälningarna. Vi förutsätter att det i den avviserade propositionen om ny utlänningslag kommer att föreslås ett avskaffande av denna anmälningsplikt.

Temporärt arbetstillstånd

Handläggningstiderna måste förkortas avsevärt, så att flyktingarna snabbt får besked om huruvida deras ansökan om politisk asyl beviljas eller ej. Den kommande omorganisationen av invandrarverket skall förhoppningsvis leda till detta.

Det finns, som tidigare nämnts, i dag ca 3 000 flyktingar som redan har uppehållstillstånd, men som väntar på en kommunplats. Det viktigaste för

dessa är naturligtvis att de får en kommunplats och att deras inträde i det svenska arbetslivet underlättas.

Det finns emellertid många asylsökande, som får vänta på uppehållstillstånd under lång tid – däribland ca 10 000 på förläggning och ca 1 100 ute i kommunerna – och som upplever sysslösheten som oerhört pressande. Inte ens om de själva hittar ett arbete har de rätt att ta det. En del svenska medborgare har inte förstått att reglerna är sådana och uppfattar väntarna som tärande och ett hot mot den svenska välfärden.

Enligt budgetpropositionen har en särskild arbetsgrupp tillsatts för att undersöka hur man kan organisera meningsfull verksamhet för asylsökande under väntetiden och en rapport väntas i början av 1989. Vi avvaktar med intresse denna rapport, men vill redan nu aktualisera frågan om ett tidsbegränsat arbetstillstånd. Sådana tillstånd borde kunna medges efter en viss, rimligt lång väntetid. När handläggningstiderna nedbringats kommer det bara undantagsvis att bli aktuellt med tillstånd av detta slag.

Invandrarkvinnorna

Flyktingar och invandrare kommer från länder med helt andra kulturmönster än vårt. Kvinnorna har ofta varit hemarbetande. Mötet med det svenska samhället, där ca 80 procent av kvinnorna förvärvsarbetar, kan vara något av en kulturchock för dem. Det är viktigt att det nya landet respekterar skilda livsmönster och de invandrarkvinnor, som hellre vill vara hemarbetande.

Att erbjuda valfrihet mellan hemarbete och förvärvsarbete är angeläget liksom att tillgodose invandrarkvinnornas behov av svenskundervisning och yrkesutbildning. Inte minst gäller det senare unga kvinnor, som bör ges tillfälle till den stimulans, som kontakten med arbetskamrater ger i det nya landet.

Det är viktigt att invandrarkvinnornas speciellt känsliga situation respekteras i kontakten med den svenska hälso- och sjukvården. För många kvinnor är t.ex. ett besök hos gynekolog en mycket känslig fråga. Det finns exempel på att kvinnor från t.ex. muslimsk miljö blivit förskjutna av sin familj efter ett gynekologbesök. Invandrarkvinnor bör ha rätt att bli undersökta av kvinnlig gynekolog och att bli omhändertagna med takt och finkänslighet inom hälso- och sjukvården.

På annat ställe i denna motion har vi påtalat hur väsentligt det är att den utbildning och yrkeserfarenhet, som invandrarna besitter, tillvaratas i det nya landet. Bland kvinnorna finns många med god utbildning inom t.ex. vårdröken och deras insats kan bli av mycket stor betydelse i vårt samhälle samtidigt som de på ett naturligt sätt inlemmas i svenskt arbetsliv.

Vi vill påtala behovet av invandrarkunskap i vårdutbildningarna för att uppnå en så god förståelse för invandrarna som möjligt.

Flyktingbarnen

En allt större uppmärksamhet har kommit att ägnas flyktingbarnens situation. Det är en mycket välkommen utveckling. Måste barn omhändertas skall det ske med yttersta varsamhet. I det längsta måste strävan vara att inte skilja barnen från sina föräldrar.

En rad åtgärder har vidtagits för att förbättra och underlätta invandrarkvinnornas situation. Den mest angelägna åtgärden är emellertid att familjepolitiken utformas så att den ger valfrihet mellan olika barnomsorgsformer och att andra familje- och kulturmönster respekteras. En viktig verksamhet, inte minst för invandrarkvinnorna, är den öppna förskolan. Där får invandrarkvinnorna, som ofta är hemarbetande, på ett naturligt sätt kontakt med andra människor, och kan känna en trygghet i detta, och barn av skilda nationaliteter får tidigt lära sig umgås med varandra.

Handikappade flyktingar och invandrare

Bland asylsökande flyktingar finns också människor med allvarliga handikapp. Det är viktigt att rehabiliterande insatser kan sättas in redan under den tid de väntar på uppehållstillstånd.

Att vara handikappad och flykting är av många skäl en svår situation. Vi anser att handikappade flyktingar särskilt bör stödjas och hjälpas.

De handikappolitiska frågorna tas mer ingående upp i motion 1988/89:Sf266 ang. ökad valfrihet och trygghet för handikappade av Carl Bildt m.fl.

Tillvaratagande av organisationers engagemang

Det är numera en självklarhet att organisationer och enskilda t.ex. kan driva flyktingförläggningar och att de utgör ett värdefullt komplement till det allmänna insatser. Flera svenska organisationer, t.ex. Amnesty international, Röda korset, Rädda barnen, olika samfund samt svenska kyrkan, har under åren skaffat värdefulla kontaktytor och goda kunskaper om förhållandena i de länder, där det råder krig eller förtryck.

Vi anser att statsmakterna på lämpligt sätt bör tillvarata det engagemang, som dessa organisationer visar och kanalisera ut detta i arbetet för en human flyktingmottagning och inlemmandet av flyktingarna i det svenska samhället. Organisationerna bör t.ex. kunna delta aktivt i informationsarbetet, inte minst för att motverka rasism och främlingsfientlighet. Organiserandet av s.k. fadderverksamhet och fritidsverksamhet är också lämpliga uppgifter för ideella organisationer.

Även om ansvaret för flykting- och invandrapolitiken åvilar stat och kommun, kan vi aldrig undvara det ideella engagemang som organisationerna visat i dessa frågor.

Vi anser att regeringen bör ges i uppdrag att tillsammans med organisationerna se över på vilket sätt organisationernas informationskanaler, länderkunskap och ideella engagemang bäst kan tas tillvara.

Stöd och hjälp till torterade flyktingar

Många flyktingar har i sina hemländer utsatts för tortyr. Detta faktum framkommer ofta inte förrän sent under vistelsen i vårt land eftersom flyktingarna själva är obenägna att riva upp svåra minnen vid tillfälliga kontakter med myndighetsföreträdare. Tortyroffren kan ha svåra psykiska skador, och ofta upplever de stor ångest i situationer som erinrar dem om

tortyr-situationen, som exempelvis tandläkarbesök eller kirurgiska ingrepp.

Röda korset har byggt upp tortyrcentra i Stockholm och Malmö i begränsad skala och med landstingskommunalt stöd. Flyktingar med tortyrbakgrund finns emellertid i hela landet. Det är därför angeläget att staten går in med stöd till denna verksamhet och därmed också möjliggör för flyktingar att få erforderligt stöd och hjälp, oavsett bostadsort. Man bör även överväga utbildningsinsatser för de i flyktingarbetet verksamma för att öka deras förståelse och kunskaper så att de kan lära sig att snabbt fastställa vilka som är tortyroffer och erbjuda adekvat hjälp och stöd.

Nej till särbehandling

Det finns tyvärr en viss främlingsfientlighet i vårt land. Vi anser att bästa sättet att motverka denna är en aktiv opinionsbildning och ökad information, bl.a. med hjälp av organisationer, vilket ovan angetts. Vi anser också att en så långt möjligt lika behandling bör gälla för svenska medborgare och de flyktingar som fått uppehållstillstånd. Särbehandling kan tyvärr underblåsa misstro och fientlighet. Vi vill här peka på ett par faktorer, som vi bedömer som viktiga i detta hänseende.

Bosättningslån bör utgå i stället för bidrag när flyktingen efter uppehållstillstånd fått plats i en kommun. Med tanke på de ökade kostnaderna, men framför allt på flyktingens självkänsla, vore detta att föredra framför bidragsgivning. Härigenom skulle allmänhetens förståelse för flyktingpolitiken öka. Genom ett sådant förfarande kan resurser frigöras till förmån för de flyktingar som inte kan försörja sig och sin familj under rimlig tid.

Flyktingarna bör heller inte ges förtur i bostadskön. Ett system med övergångsbostäder, som vi berört tidigare i denna motion, är att föredra tills bostadssituationen kan ordnas permanent.

Frågor rörande medborgarskap m.m. utreds av den s.k. medborgarskapskommittén. Vi vill här inte föregå de förslag som kan komma i anledning av utredningen, men vill redan nu som vår bestämda mening uttrycka att ett villkor för rösträtt och valbarhet till riksdagen skall vara svenskt medborgarskap.

Sverige – en fristad

De flesta människor som tvingas fly från sitt hemland hyser en förhoppning om att förhållandena skall ändras så att de kan återvända. Hemspråksundervisningen är bl.a. ett led i strävan att underlätta en återvandring.

Även om situationen ser mörk ut i många länder kan t.ex. fred och nya regimer aktualisera en stor återvandring. Det är därför nödvändigt att ha en god beredskap på detta område. Vi delar den uppfattning, som kommer till uttryck i budgetpropositionens bilaga 12, nämligen att invandrarverket bör ges i uppdrag att närmare utreda förutsättningarna för repatriering. I det internationella samarbetet bör återinvandringsfrågorna ägnas ökad uppmärksamhet.

En proposition med förslag till utlänningslag m.m. är aviserad till vårriksdagen. Vi avvaktar med övriga ställningstaganden till dess.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlänningslagen vad gäller dess stadganden om rätten till asyl,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyktingkvoten,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av sådana regler att asylsökandes identitet säkrare kan bestämmas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om väntetiderna,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att häva bristen på bostäder för flyktingar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den statliga ersättningen till kommunerna för åtgärder för flyktingar,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att kommunerna tillerkänns större frihet i valet av hur de statliga flyktingbidragen skall användas,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undervisningen i svenska för invandrare,¹⁾

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att bättre förvalta utländska utbildningar i syfte att ge invandrare behörighet för den svenska arbetsmarknaden,²⁾

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av stöd och hjälp till invandrare som vill etablera sig som företagare,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyldigheten för arbetsgivare att göra anmälan till polismyndighet när utländsk medborgare tillträder och avslutar anställning,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att möjlighet ges till tidsbegränsat arbetstillstånd för asylsökande i avvaktan på att väntetiderna nedbringas till en rimlig nivå,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att invandrarkvinnornas och flyktingbarnens situation särskilt uppmärksammas,³⁾

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av en familjepolitik som ger sådan

valfrihet att andra familje- och kulturmönster än det svenska respekteras,^{3]}

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om stöd och hjälp till flyktingar som är handikappade,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om betydelsen av att organisationers och enskildas engagemang tas till vara,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av statligt stöd i syfte att utvidga nuvarande verksamhet av typ Röda korsets "tortyrcentra" för hjälp till torterade flyktingar,^{3]}

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om nödvändigheten av att flyktingar som fått uppehållstillstånd så långt möjligt inte särbehandlas i förhållande till svenska medborgare,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att ett villkor för rösträtt och valbarhet till riksdagen skall vara svenskt medborgarskap,^{4]}

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av ökad beredskap för framtida återvandring.

Stockholm den 25 januari 1989

Sten Svensson (m)

Gullan Lindblad (m)

Charlotte Cederschiöld (m)

Ingvar Eriksson (m)

Margit Gennser (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Inger René (m)

Per Stenmarck (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Görel Bohlin (m)

Hans Dau (m)

Karin Falkmer (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Bertil Persson (m)

Mona Saint Cyr (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Göran Åstrand (m)

¹ 1988/89:Ub338

² 1988/89:A288

³ 1988/89:So545

⁴ 1988/89:K251